

Република Србија
МИНИСТАРСТВО

ТУРИЗМА И ОМЛАДИНЕ

Број:5159862 2025 13450 008 002 017 001 01 026

Датум: 24.07.2026. године

Београд, Омладинских бригада број 1

Министарство туризма и омладине, на основу члана 28. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 94/24), објављује:

ИЗВЕШТАЈ

о спроведеној јавној расправи - учешћу заинтересованих органа и организација и јавности о Нацрту извештаја о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја туризма Републике Србије за период од 2026. до 2030. године, на животну средину број 0601 – 189/26-1 од 25. марта 2026. године

Министарство туризма и омладине је у складу са чланом 27 став 2. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 94/24 – у даљем тексту: Закон), дана 30. априла 2026. године, издало Обавештење да поступку израде нове Стратегије развоја туризма Републике Србије за период од 2026. до 2030. године, (у даљем тексту: Стратегија), да ће у наредном периоду објавити време и место одржавања јавне расправе, у оквиру које ће бити изложени Нацрт Стратегије и Нацрт Извештаја о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја туризма Републике Србије за период од 2026. до 2030. године, на животну средину (у даљем тексту: Извештај) број 0601 – 189/26-1 од 25. марта 2026. године. Ово саопштење је постављено на интернет страницу овог министарства <https://www.mto.gov.rs/extfile/sr/15043/Obavestenje.pdf>.

Дана 22. маја 2026. године, Министарство туризма и омладине је издало Обавештење о јавној расправи број 5159862 2025 13450 008 002 017 001 01 020), којим је обавестило јавност да ће јавна расправа о Извештају трајати од 25. маја до 25. јуна 2026. године, као и то да се може извршити јавни увид у следећа документа: у текст Извештаја, мишљење Министарства заштите животне средине број 000091233 од 18. маја 2026. године. године и текст Нацрта Стратегије, преко интернет странице овог министарства „Јавне расправе – 2026. година” <https://www.mto.gov.rs/tekst/13585/javne-rasprave-2026-godina.php> и на порталу е-консултације <https://ekonsultacije.gov.rs/> где су напред наведена документа објављена.

За потребе одржавања јавне расправе Министарство туризма и омладине Министарство је у складу са чланом 26. Закона прибавило мишљења следећих заинтересованих страна која су била доступна јавности на интернет страници <https://www.mto.gov.rs/tekst/13585/javne-rasprave-2026-godina.php>, и то:

- Министарства заштите животне средине број 000091233 2026 од 18.05.2026. године,
- Министарства финансија број 000029870 2026 10520 001 011 001 од 23. априла 2026. године,
- Министарства рударства и енергетике број 1939352 2026 од 20.05.2026. године,
- Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 1110595 2026 14840 007 000 000 001 од 30. априла 2026. године,
- Завода за заштиту природе Србије 03 број 023-21/4 од 21. маја 2026. године,
- ЈП Србијашуме број 7268 од 24.04.2026. године,
- ЈП Србијаводе број 5166/1 од 30. априла 2026. године и
- ЈВП Воде Војводине број I – 185/4-26 које је примљено у току трајања јавне расправе.

На основу достављених мишљења Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарства рударства и енергетике и ЈВП „Србијаводе“, размотрене су све примедбе, предлози и сугестије. Предложене измене и допуне су, у зависности од њихове садржине, унете у одговарајуће делове текста Предлога стратегије развоја туризма Републике Србије за период 2026–2030. године и/или Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Примедбе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде које се односе на заштиту и коришћење пољопривредног земљишта, релевантне прописе у области вода, квалитет и мониторинг вода, управљање отпадним водама и надлежности органа у области водопривреде унете су у релевантна поглавља Стратегије и Извештаја о СПУ.

Корекција Министарства рударства и енергетике, која се односи на формулацију категорије подручја захваћених експлоатацијом минералних сировина, унета је у Табелу 3 Извештаја о СПУ.

Сугестије ЈВП „Србијаводе“, које се односе на усклађивање са Законом о водама и планским документима у области управљања водама, заштиту водних ресурса, водног режима и водних објеката, као и на услове за развој наутичког, бањског и туризма у заштићеним подручјима, интегрисане су у одговарајуће делове Стратегије и Извештаја о СПУ.

Такође, јавност је обавештена да ће се јавне консултације о Извештају одржати 3. јуна 2026. године у Београду, у улици Булевар Михајла Пупина број 1, (источно крило зграде Палата Србија), на трећем спрату у сали 368, у периоду од 11,00 до 14,00 часова са позивом да јавност узме учешће тако што ће достави мишљење и примедбе на документа која су предмет јавне расправе електронским путем на адресу strategija.turizam@mto.gov.rs, на Порталу „е-Консултације” и на адресу Министарство туризма и омладине, Омладинских бригада 1, 11070 Нови Београд, (зграда СИВ 3), са назнаком „ИЗВЕШТАЈ”.

Сва заинтересована лица која желе да остваре непосредан увид у документа која су предмет јавне расправе и сва лица која желе да учествују у јавним консултацијама обавештена су да своје пријаве могу да доставе на електронску адресу овог министарства као и телефоне који су том приликом објављени.

Јавне консултације о Извештају су одржане 3.6.2026. године на којима су учествовали представници овог министарства, представници тима који је радио Извештај Угљеша Станков, Вања Павлуковић, Сања Ковачић и Мирослав Вујичић.

Јавним консултацијама су присуствовали и други представници овог министарства Горан Негић и Предраг Тодоров као и чланови радне групе за израду нове стратегије и то: представник Народне банке Марко Бајић и представница Привредне коморе Србије Ведрана Драгићевић.

Остали учесници на јавним консултацијама су биле представнице Завода за заштиту природе Србије Ивана Јелић и Сара Сићевић, а Завод је иначе заступљен у радној групи за израду нове стратегије.

У току јавних консултација тим за израду Извештаја одржао је презентацију на којој је представио методологију израде Извештаја као и начин на који се дошло до резултата који су објављени у извештају.

У току даљег трајања јавних консултација међу присутним сарадницима на изради Стратегије дискутовало се о потреби за формирање института за област туризма, утицају буке на туризам као и даљој процедури у изради Извештаја као и прибављању услова за заштиту природе што је предуслов за добијање две сагласности Министарства заштите животне средине да би текст нове Стратегије могао да се усвоји од стране Владе.

У току јавне расправе о Нацрту Извештаја приредбе и сугестије доставио је Милан Милошевић из Смедеревске Паланске, дана 24.6.2026. године и Привредна комора Србије доставила је коментаре својих чланица.

Све примедбе, сугестије и предлози су обрађени од стране стручног тима који је радио Извештај као и овог министарства. У наставку овог извештаја дајемо преглед достављених примедби као и ставова поводом истих.

Примедбе, сугестије и предлози Милана Милошевића	
Примедба, сугестија и предлог	Одговор
1. ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКИ СЕКТОР: Потпуни изостанак финансијског плана и усклађености са Законом о планском систему • Примедба: У Поглављу 11 Предлога стратегије („Процена финансијских средстава”), на страни 122, кључни буџетски подаци, износи на економским класификацијама, програмима и главама остали су комплетно недефинисани и означени са бланко симболима „.....”. Ово представља тешку процесну и материјалну повреду члана 18. и члана 49. Закона о планском систему РС, који	Министарство финансија је у мишљењу број 29870 2026 10520 001 011 001 од 23. априла 2026. године, које је стављено јавности на увид са обавештењем о јавној расправи, казало на то да се спровођење мера и активности Стратегије може реализовати искључиво у оквиру средњорочног оквира расхода и издатака буџета Републике Србије утврђеног у годишњем закону о буџету Републике Србије. Ово значи да ово министарство нема додатна средства за реализацију овог планског документа и да ће приликом

децидно прописују да се уз документ јавне политике обавезно прилаже детаљна процена финансијских ефеката. Без егзактних бројчаних вредности, немогуће је утврдити финансијску изводљивост акта нити пратити трошкове еколошких и развојних мера, чиме документ губи карактер обавезујуће јавне политике и прелази у ранг необавезујуће прокламације.	достављања текста Стратегије са извештајем о стратешкој процени бити унети кључни буџетски подаци који се односе на оквирна средства за спровођење Стратегије.
ПРАВНО-НОРМАТИВНИ СЕКТОР: Терминолошка неусклађеност и повреде Закона о водама • Примедба: У Нацрту извештаја о СПУ и пратећим целинама Стратегије уочени су тешки терминолошки превиди у дефинисању водопривредних аката актуелног законодавног оквира, што потврђује и званично ресорно мишљење Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Коришћење застарелог назива „Годишњи програм праћења стања вода” уместо законитог термина „Годишњи програм мониторинга статуса вода” (у складу са императивним одредбама чланова 108. и 109. Закона о водама) материјално обесмишљава и правно слаби Извештај о СПУ. Овакав правни дефицит отвара директну могућност за подношење тужби Управном суду и потпуно обарање ових јавних политика од стране удружења грађана због суштинских повреда процедуре. • Предлог решења (Амандман): Извршити консекутивно правно-техничко усклађивање целог текста СПУ и Стратегије. Свако помињање праћења вода ускладити са званичном номенклатуром Дирекције за воде и члановима 108. и 109. Закона о водама.	Усклађено у документу
ЕКОЛОШКО-ПРОСТОРНИ СЕКТОР: Поведа заштитних појасева дуж водних и шумских објеката • Примедба: Предлог стратегије у оквиру развоја планинског и наутичког туризма игнорише	Следећи текст је додат у оквиру описа Посебног циља 1, на страни 75. Стратегије и у 3.5 Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на

рестриктивне мере јавних предузећа „Србијаводе” и „Србијашуме”. ЈВП „Србијаводе” изричито захтева обезбеђивање строгог заштитног појаса (водног земљишта) дуж свих водних објеката ради редовног одржавања и одбране од поплава, што представља директну правну баријеру за планирану интензивну изградњу туристичке инфраструктуре. Такође, извештај занемарује ризик од деградације најосетљивијих екосистема попут мочварних, барских, ритских подручја, кањона, клисура и шума прашумског карактера. ● Предлог решења (Амандман): У поглавље 5 (Посебан циљ 1 и Посебан циљ 6) унети прецизну обавезујућу одредбу: „Ниједан туристички нити смештајни објекат не може бити изграђен унутар граница водног земљишта и заштитног појаса водотокова, као ни унутар заштићених подручја првог степена (кањони, клисуре, мочварни екосистеми), без претходне изричите водопривредне и еколошке сагласности надлежне комисије са правом апсолутног вета”	животну средину, на страни 90. документа СПУ: Стратегија предвиђа развој туристичких производа и изградњу пратеће туристичке инфраструктуре искључиво уз поштовање принципа одрживог развоја, очувања природних ресурса и заштите животне средине. Планирање и реализација туристичких садржаја морају бити усклађени са режимима заштите вода, шума, земљишта, геонаслеђа, биодиверзитета и заштићених природних добара. Изградња туристичких и смештајних објеката није дозвољена унутар граница водног земљишта, заштитних појасева водотокова, изворишта и других водних ресурса од посебног значаја, као ни у заштићеним подручјима са режимом заштите првог степена, укључујући кањоне, клисуре, мочварне и друге осетљиве екосистеме, станишта строго заштићених и заштићених врста, као ни на другим просторима на којима би изградња могла угрозити природне вредности или интегритет заштићених подручја. Изузетак је могућ искључиво уз претходно прибављену изричиту водопривредну, еколошку и, када је то прописано, сагласност надлежног органа за заштиту природе, на основу позитивног мишљења надлежне комисије, која у поступку одлучивања задржава право апсолутног вета у случају утврђеног ризика од нарушавања природних вредности.
ИНСТИТУЦИОНАЛНО-ИНФРАСТРУКТУРНИ СЕКТОР: Несклад између рударских зона и развоја дестинацијског менаџмента (DMO) ● Примедба: Постоји изражен институционални конфликт између циљева туризма и експлоатације минералних сировина. Док еколошки Извештај о СПУ тежи заштити предела, Министарство рударства и енергетике експлицитно захтева брисање одредби	Узимајући у обзир да Стратегија развоја туризма не може прописивати услове за доделу рударских права – то је предмет Закона о рударству и геолошким истраживањима и надлежности Министарства рударства, у СПУ је наглашена потреба за просторним и међуресорним усаглашавањем и то у поглављу 3.5 „Опис мера за спречавање и смањење негативних утицаја”, страна 90: Мера: Међуресорно

које рударске зоне третирају као унапред деградиране или конфликтне за туризам. Стратегија пропушта да дефинише јасне просторне границе између експлоатационих поља и дестинацијских менаџмент организација (DMO) планираних Посебним циљем 3, што ствара потпуну правну и инвестициону несигурност на терену. ● Предлог решења (Амандман): Увести механизам обавезног међуресорног просторног усклађивања. Онемогућити додељивање рударских концесија у регионима који Стратегијом развоја туризма категорисани као дестинације од примарног националног значаја.	просторно усклађивање развоја туризма и других видова коришћења простора приликом планирања туристичких развојних подручја, приоритетних туристичких дестинација и успостављања дестинацијских менаџмент организација (DMO), потребно је спровести обавезно међуресорно усаглашавање са надлежним органима у областима рударства, енергетике, просторног планирања, водoprивреде, шумарства и заштите природе. У поступку планирања потребно је идентификовати и проценити потенцијалне просторне конфликте између туристичког развоја и других видова коришћења природних ресурса, укључујући експлоатацију минералних сировина, како би се обезбедило доношење координисаних одлука заснованих на принципима одрживог развоја, рационалног коришћења простора и заштите животне средине. У случају утврђеног значајног просторног конфликта, развојне активности треба ускладити кроз поступке прописане важећим законодавством и инструментима просторног и урбанистичког планирања.
ИТ И ДИГИТАЛНИ СЕКТОР: Инфраструктурни раскорак у развоју "Паметног туризма" ● Примедба: Посебан циљ 5 планира високософистицирану „Дигиталну трансформацију туристичког сектора и развој паметног туризма”. Међутим, у самом Извештају о СПУ и тексту Стратегије потпуно је занемарена чињеница да рурална и планинска дестинацијска подручја Србије немају базну ИТ инфраструктуру (широкопојасни интернет, 4Г/5Г базне станице). Планирање напредних софтверских решења без обезбеђеног хардвера и мреже на терену представља методски пропуст. ● Предлог решења	Нагласили би да многа предложена решења функционишу и уз постојећу инфраструктуру или offline, те ово у целости није тачно иако је коментар користан и адресирали смо га на следећи начин. У поглављу 8 Стратегије, у оквиру поднасловa Значај паметног туризма за приоритетне туристичке дестинације и приоритетне туристичке производе - бачен је следећи текст: Развој концепта паметног туризма подразумева постојање одговарајуће дигиталне и телекомуникационе инфраструктуре. Ефикасна примена паметних туристичких решења, укључујући дигиталне платформе, мобилне апликације, системе управљања посетиоцима, интернет ствари

(Амандман): Допунити Посебан циљ 5 Кључним показатељем учинка (КПУ) који условљава имплементацију паметних апликација претходним развојем базне телекомуникационе мреже у сарадњи са Министарством информисања и телекомуникација	(IoT), анализу података и друге дигиталне сервисе, условљена је доступношћу поузданог широкопојасног приступа интернету и адекватне мобилне комуникационе мреже, нарочито у руралним, планинским и другим туристички перспективним подручјима. Из тог разлога развој паметног туризма треба спроводити координисано са развојем електронских комуникација и националне дигиталне инфраструктуре, у сарадњи са Министарством информисања и телекомуникација, јединицама локалне самоуправе и операторима електронских комуникација. Код посебног циља 5, код мере 5.1, додат је следећи текст: Такође, ова мера подразумева и подстицање развоја дигиталне и телекомуникационе инфраструктуре у туристичким дестинацијама као предуслова за примену концепта паметног туризма. Такође, додат је следећи КПИ: Проценат приоритетних туристичких дестинација са обезбеђеном широкопојасном интернет конективношћу која омогућава примену паметних туристичких сервиса Такође, у текст СПУ, на страни 69. код описа сектора 5. дигиталне трансформације додат је текст: Позитивни ефекти дигиталне трансформације туристичког сектора могу се у потпуности остварити само уколико развој дигиталних туристичких услуга прати развој телекомуникационе инфраструктуре и обезбеђивање адекватне широкопојасне интернет конективности у туристичким подручјима.
Предлажемо да се у коначни текст Стратегије унесе посебан одељак под називом: „Јавни интерес, СПУ услови и процесна проверљивост спровођења Стратегије” који гласи: „Спровођење	У поглавље 11 МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О РЕЗУЛТАТИМА СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ, додат

Стратегије развоја туризма Републике Србије за период 2026–2030. године заснива се на начелима јавног интереса, правне усклађености, заштите животне средине, рационалног коришћења воде и земљишта, заштите природе и културног наслеђа, локалне користи, финансијске проверљивости, заштите података и јавне доступности агрегираних података. Чиме се директно штите уставна права грађана на здраву животну средину гарантована чланом 74. Устава Републике Србије. Свака мера, активност, инвестиција, јавна набавка, субвенција, дигитални систем или дестинацијски програм који се спроводи у оквиру ове стратегије мора бити повезан са релевантним условима из Извештаја о стратешкој процени утицаја, носиоцем мере, роком, извором финансирања, индикатором, јавним податком, механизмом мониторинга и корективном мером. Мере Стратегије не могу се спроводити на начин који угрожава водоснабдевање становништва, изворишта, водни режим, пољопривредно земљиште, заштићена подручја, биодиверзитет, шуме, културно наслеђе, јавни простор, локалну заједницу, јавна средства или права на заштиту података о личности.”	је следећи подсласлов и текст: Начела спровођења Стратегије Спровођење Стратегије развоја туризма Републике Србије за период 2026–2030. године заснива се на начелима јавног интереса, одрживог развоја, правне усклађености, заштите животне средине, рационалног коришћења природних ресурса, очувања културног наслеђа, транспарентности, финансијске одговорности и јавне доступности података у складу са важећим прописима. Све мере, активности и инвестиције које се реализују у оквиру Стратегије спроводе се у складу са условима утврђеним Извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину. Спровођење мера не сме довести до значајног нарушавања природних ресурса, водних тела, пољопривредног земљишта, шума, заштићених подручја, биодиверзитета, културних добара и других добара од јавног интереса, већ се мора реализовати у складу са прописима којима се уређују заштита животне средине, природе, вода, културних добара и просторно планирање.
Амандман 1 — Обавезна интеграција СПУ у Акциони план Текст амандмана: У Стратегију и Акциони план унети обавезу да се свака мера Стратегије повеже са релевантним налазом, условом, мером заштите и индикатором из Извештаја о СПУ. За сваку меру објавити пратећу матрицу: Мера Стратегије СПУ ризик Мера заштите, Индикатор, Носилац, Рок, Јавни податак, Корективна мера	Амандман се делимично прихвата у делу који се односи на потребу да налази Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину буду узети у обзир приликом финализације Стратегије и Акционог плана. Међутим, предлог да се за сваку појединачну меру Стратегије и Акционог плана објављује посебна пратећа матрица која садржи СПУ ризик, меру заштите, индикатор, носиоца, рок, јавни податак и корективну меру не прихвата се. Образложење: Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину

	прописује обавезу да се у поступку припреме и усвајања планова и програма размотре и укључе релевантне мере за спречавање, смањење и праћење значајних негативних утицаја на животну средину. Истовремено, закон не прописује обавезу да се свака мера стратешког документа и акционог плана појединачно повезује са посебном СПУ матрицом у предложеном формату. Стратегија туризма Републике Србије и пратећи Акциони план припремају се у складу са прописима који уређују плански систем, док Извештај о СПУ представља пратећи документ којим се процењују могући утицаји, дефинишу мере заштите и програм праћења стања животне средине. Због тога би увођење предложене матрице за сваку меру представљало несразмерно проширење структуре Акционог плана и довело би до преклапања са садржајем самог Извештаја о СПУ и програмом мониторинга. Уместо тога, релевантни налази, мере заштите и индикатори из Извештаја о СПУ биће узети у обзир на одговарајућем нивоу, кроз финализацију мера Стратегије, Акционог плана и програма праћења, као и кроз јавно доступну документацију у поступку стратешке процене.
Амандман 2 — Јавни dashboard Стратегије Текст амандмана: У Стратегију унети обавезу успостављања јавног електронског dashboard-а за праћење спровођења Стратегије, који ће садржати: мере, активности, носиоце, планирана и утрошена средства, изворе финансирања, СПУ услове, КУИ показатеље и агрегиране податке из е-Туристe.	Предлог се не прихвата у предложеном облику, јер техничке функционалности и садржај информационах система нису предмет уређивања Стратегије, већ се дефинишу у оквиру њене имплементације и пратећих аката. Ипак, коментар је уважен на следећи начин: У поглавље Извештавање о резултатима спровођења Стратегије унет је следећи текст: У циљу обезбеђивања транспарентности и ефикасног праћења спровођења

	Стратегије, Министарство туризма и омладине ће, у складу са техничким и организационим могућностима и у сарадњи са надлежним институцијама, обезбедити јавну доступност агреgirаних података о реализацији Стратегије путем одговарајуће електронске платформе или другог дигиталног решења. Систем ће омогућити праћење реализације мера, показатеља учинка, извора финансирања и напретка у спровођењу Стратегије, уз поштовање прописа о заштити података и информационој безбедности. Годишњи извештаји о спровођењу Стратегије могу се објављивати и путем јавне електронске платформе која омогућава преглед статуса реализације мера и агреgirаних показатеља спровођења.
Амандман 3 — Водни тест Текст амандмана: У Стратегију унети одредбу: „Свака мера, активност, инвестиција или туристички пројекат који може утицати на воде, изворишта, водне објекте, водни режим, отпадне воде, бањске и термоминералне ресурсе, наутички туризам, пристаништа, канале, обале, зоне санитарне заштите или водоснабдевање становништва условљава се претходним водним тестом и прибављањем надлежних водних услова, сагласности, дозвола или мишљења, у складу са императивним одредбама чланова 108. и 109. Закона о водама и Годишњим програмом мониторинга статуса вода.” Образложење: Вода је гранични и највиши услов туристичког развоја. Туризам не сме угрозити воду за становништво. Надлежни орган: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ЈВП „Србијаводе”, водна инспекција.	Напомињемо да Стратегија не може да уводи нову правну обавезу као што је „водни тест“, јер су водни услови, водна сагласност и водна дозвола већ прописани Законом о водама. Уместо тога, у поглавље СПУ: Мере заштите природних ресурса, земљишта и вода (стр. 91) унето је следеће: Приликом планирања и реализације туристичких пројеката који могу имати утицај на воде, водне ресурсе, изворишта, водни режим, бањске и термоминералне ресурсе, наутичку инфраструктуру и друге водне системе, неопходно је поступати у складу са прописима којима се уређује управљање водама и прибавити све законом прописане водне услове, сагласности, дозволе и друга акта надлежних органа.
Амандман 4 — Земљишни тест (Одбрана од масовне апартманизације) Текст амандмана: У Стратегију унети одредбу: „Свака мера, активност, инвестиција или туристички пројекат који подразумева	Коментар се делимично прихвата. Стратегија препознаје значај очувања пољопривредног земљишта и рационалног коришћења простора као једног од основних принципа одрживог

изградњу, промену намене земљишта, коришћење пољопривредног земљишта, приступне путеве, паркинге, кампове или другу просторну интервенцију условљава се претходним земљишним тестом. Земљишни тест мора садржати: број катастарске парцеле, процену оправданosti промене намене, процену утицаја на дефрагментацију шумских и пољопривредних поседа и обавезан прорачун степена водонепропусности тла (бетонизације) услед грађевинских радова. Земљишни тест мора садржати: ● број катастарске парцеле; ● постојећу и планирану намену; ● проверу да ли је земљиште пољопривредно; ● проверу класе и квалитета земљишта; ● процену оправданости промене намене; ● анализу алтернативних локација; ● утицај на локалну пољопривреду; ● мере санације и рекултивације.” Образложење: Туристичка инфраструктура не сме бити изговор за трајни губитак плодног пољопривредног земљишта и агресивну апартманизацију предела. Надлежни орган: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ЈЛС, РГЗ, пољопривредна и грађевинска инспекција.	развоја туризма. Међутим, предложени „земљишни тест“ није прописан важећим законодавством и не може се уводити документом јавне политике. Текст Стратегије ће бити допуњен одредбом којом се наглашава да се планирање и реализација туристичке инфраструктуре спроводи у складу са прописима који уређују планирање и изградњу, заштиту пољопривредног земљишта, шума и природе, уз рационално коришћење простора, избегавање прекомерне изграђености и очување природних и пољопривредних целина. У посебном циљу 6. Стратегије додат је следећи текст: Од великог је значаја да се планирање туристичке инфраструктуре заснива на принципима просторне одрживости, уз спречавање прекомерне и непланске изградње, очување пејзажних вредности и рационално коришћење земљишта. У СПУ, страна 92. код мера заштите додато је следеће: Приликом планирања туристичке инфраструктуре потребно је свести на минимум заузимање пољопривредног и шумског земљишта, ограничити непропусне површине, избегавати фрагментацију природних станишта и обезбедити рекултивацију простора у складу са важећим прописима.
Амандман 5 — Пасош носивог капацитета дестинације Текст амандмана: У Стратегију унети одредбу: „За сваку приоритетну туристичку дестинацију пре спровођења мера интензивног развоја, промоције, финансирања или инвестиција израђује се пасош носивог капацитета дестинације, који мора садржати: водни биланс, капацитет отпадних вода, максимално сезонско оптерећење, прагове упозорења и мере ограничења	Коментар се делимично прихвата. Стратегија препознаје значај процене носивог капацитета туристичких дестинација као предуслова њиховог одрживог развоја. Међутим, предложени „пасош носивог капацитета дестинације“ није инструмент прописан важећим законодавством и не може се уводити документом јавне политике али ћемо га формулисати као пожељну препоруку. Текст Стратегије ће бити допуњен реченицом којом се наглашава да се планирање и развој приоритетних туристичких дестинација заснивају на процени носивог капацитета простора и

	инфраструктуре, уз уважавање ограничења природних ресурса и принципа одрживог развоја. Унет је и следећи коментар у СПУ на страни 90: Препорука да се приликом планирања и развоја приоритетних туристичких дестинација спроводи процена носивог капацитета дестинације, уз сагледавање расположивих природних ресурса, инфраструктурних капацитета, оптерећења животне средине и квалитета живота локалног становништва, у циљу обезбеђивања одрживог туристичког развоја.
Амандман 6 — Тест заштићеног подручја и биодиверзитета Текст амандмана: У Стратегију унети обавезу да свака мера или активност у заштићеном подручју, еколошки осетљивој зони, шуми, станишту или природној целини буде условљена утврђивањем режима заштите, условима Завода за заштиту природе Србије и мишљењем управљача. Образложење: Природа није сценографија туристичке понуде, већ ресурс заштићен рестриктивним законима. Надлежни орган: Завод за заштиту природе Србије, Министарство заштите животне средине, управљачи заштићених подручја, ЈП „Србијашуме“ ЈЛС.	Коментар се делимично прихвата. Стратегија препознаје значај очувања заштићених подручја и биодиверзитета као једног од основних принципа одрживог развоја туризма. Међутим, предложени „тест заштићеног подручја“ није инструмент прописан важећим законодавством и не може се уводити Стратегијом. Текст СПУ ће бити допуњен одредбом којом се наглашава да се планирање и реализација туристичких активности у заштићеним подручјима и другим еколошки осетљивим просторима спроводи у складу са режимима заштите и условима надлежних органа, у складу са прописима којима се уређује заштита природе. Додат је следећи текст у СПУ, опште мере заштите, страна 90. Приликом планирања и реализације туристичких активности и инфраструктуре у заштићеним подручјима и другим еколошки осетљивим просторима, препоручује се да се развој заснива на утврђеним режимима заштите, условима надлежних институција за заштиту природе и принципима очувања биодиверзитета, у складу са важећим прописима.
Амандман 7 — Тест културног наслеђа Текст амандмана: Свака мера, активност, инфраструктурни пројекат или промотивни програм који се односи на	Стратегија препознаје значај очувања културног наслеђа као једног од основних принципа одрживог развоја туризма. Предложена обавеза прибављања услова

заштићена културна добра условљава се претходним прибављањем услова надлежне установе заштите споменика културе. Образложење: Заштита аутентичности и интегритета културно-историјског идентитета. Надлежни орган: Министарство културе, надлежни заводи за заштиту споменика културе, ЈЛС, Министарство туризма и омладине. Надлежни орган: ЈЛС, ЛТО, РТО, Министарство туризма и омладине, Национална служба за запошљавање, инспекција рада	надлежних установа већ је уређена прописима којима се уређује заштита културних добара, те није потребно поновно прописивање у Стратегији. Текст Стратегије ће бити допуњен одредбом којом се наглашава да се планирање и реализација туристичких активности које се односе на културна добра спроводи у складу са прописима и условима надлежних установа заштите културног наслеђа. У Стратегији, у оквиру поглавља Анализа утицаја туризма на културно наслеђе и природне ресурсе, страна 63. додат је следећи текст: Планирање и реализација туристичких активности и инфраструктуре које се односе на културна добра и њихову заштићену околину важно је да се спровode се у складу са прописима којима се уређује заштита културног наслеђа и уз поштовање услова надлежних установа заштите културних добара.
Амандман 8 — Локална корист и социјални профил дестинације Текст амандмана: Свака мера на локалном нивоу мора садржати процену локалне користи и локалног трошка, укључујући утицај на квалитет живота становника, становање и јавне услуге. Образложење: Спречавање негативних ефеката централизације и подршка локалном становништву. 7 Надлежни орган: ЈЛС, ЛТО, РТО, Министарство туризма и омладине, Национална служба за запошљавање, инспекција рада.	Стратегија препознаје значај укључивања локалне заједнице и унапређења квалитета живота становништва као једног од принципа одрживог развоја туризма. Предложена обавеза израде посебне процене локалне користи и локалног трошка није инструмент прописан важећим законодавством и не може се уводити Стратегијом. Текст Стратегије и СПУ је пак допуњен одредбом којом се препоручује сагледавање економских, социјалних и просторних ефеката туристичког развоја на локалну заједницу приликом планирања и спровођења мера. Такође, предложени елементи већ су обухваћени системом индикатора и мониторинга дефинисаним у Извештају о стратешкој процени утицаја на животну средину, кроз показатеље који прате интензитет туристичког развоја, урбанизацију, запосленост, инвестиције, коришћење природних ресурса и друге привредне и друштвене аспекте од значаја за животну

	средину. Стратегија и Извештај о СПУ не предвиђају израду посебне процене локалне користи и локалног трошка за сваку појединачну меру, јер би то представљало додатну методолошку обавезу која није прописана Законом о планском систему нити прописима којима се уређује стратешка процена утицаја на животну средину. С друге стране, сматрамо да као значајан индикатор можемо додати Задовољство локалног становништва развојем туризма (на основу периодичних анкета које спроводе ТОС, јединице локалне самоуправе и/или локалне туристичке организације, посебно у приоритетним туристичким дестинацијама). Ово је додато у табели 11 Индикатори за праћење стања животне средине СПУ: код ПРИВРЕДНИ И ДРУШТВЕНИ ПОТЕНЦИЈАЛНИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ, као и у Табела 4. Циљеви и индикатори СПУ.
Амандман 9 — Финансијски пасош мере Текст амандмана: Свака појединачна мера, субвенција, ваучер, промотивна кампања или инвестициони пројекат који користи јавна средства мора имати формиран финансијски пасош мере са детаљним ревизорским трагом и трошком животног циклуса пројекта.	Поново напомињемо да Стратегија не уводи нове правне или административне инструменте који нису прописани важећим законодавством. „финансијски пасош мере“ није институт прописан Законом о буџетском систему, Законом о планском систему или другим прописима. Међутим, принцип финансијске транспарентности, праћења утrophка јавних средстава и извештавања већ јесте део доброг управљања и у великој мери је већ обухваћен поглављем 11 – Механизам за спровођење и начин извештавања. Ипак, ово поглавље је допуњено реченицом: Спровођење мера Стратегије засниваће се на принципима транспарентности и одговорног управљања јавним средствима, уз обезбеђивање праћења извора финансирања, реализације планираних активности и извештавања о утrophку

	средстава у складу са важећим прописима.
Амандман 10 — Јавне набавке и инвестициони траг Текст амандмана: Свака јавна набавка или уговор у оквиру реализације ове стратегије мора бити јасно дигитално повезан са конкретном мером, циљем, индикатором, СПУ условом, извором финансирања и јавним резултатом. Образложење: Спречавање неекономичних и непрозирних јавних набавки ван развојног фокуса	Стратегија већ препознаје значај транспарентности, економичности и праћења јавних средстава у реализацији мера, али не може прописивати посебан дигитални систем повезивања јавних набавки и уговора, јер је ова област уређена прописима о јавним набавкама, буџетском систему и јавним финансијама.
Амандман 11 — Отворени подаци и е-Туриста агрегати Текст амандмана: Подаци о спровођењу Стратегије и анонимизовани агрегирани подаци из система е-Туриста објављују се редовно у отвореном, машински читљивом формату (CSV, JSON, API).	Текст Стратегије, у оквиру Посебног циља 5 допуњен је у делу који се односи на унапређење доступности агрегираних и анонимизованих података из система е-Туриста, у складу са прописима о заштити података и информационој безбедности.
Амандман 12 — Заштита података о личности и информациона безбедности Текст амандмана: Сви дигитални системи, евиденције, платформе, dashboard-и, ГИС слојеви, аналитички алати и системи паметног туризма морају бити усклађени са прописима о заштити података о личности, информационој безбедности, минимизацији података, анонимизацији, агрегирању, контроли приступа, роковима чувања и поступању у случају инцидента. Образложење: Спречавање информационих инцидената и повреде приватности грађана. Надлежни орган: Министарство туризма и	Коментар је уважен и текст у оквиру Посебног циља 5 – Дигитална трансформација туристичког сектора и развој паметног туризма допуњен је следећим: Дигитална трансформација туристичког сектора засниваће се на принципима интероперабилности, транспарентности, доступности агрегираних података, заштите података о личности, информационе безбедности и примене важећих прописа у области дигиталног управљања.
Амандман 13 — Климатски профил дестинација Текст амандмана: За сваку приоритетну туристичку дестинацију израђује се профил климатских ризика (топлотни таласи, суше, ерозија, мањак снега) са јасним мерама адаптације. Образложење: Осигуравање одрживости државних инвестиција у условима климатских промена. Надлежни орган: Министарство заштите животне средине,	Ово већ постоји у Стратегији. Посебан циљ 6. предвиђа израду Програма отпорности туризма Србије на климатске промене и он ће обухватиће анализу климатских ризика за приоритетне туристичке дестинације и дефинисање одговарајућих мера адаптације, у складу са расположивим подацима и проценама надлежних институција.

РХМЗ, Министарство туризма и омладине, ЈЛС.	
Амандман 14 — Годишњи извештај и механизам "Аутоматске кочнице" Текст амандмана: МТО једном годишње објављује извештај о спровођењу Стратегије. „Уколико годишњи извештај или систем праћења (јавни dashboard) покаже прекорачење граничних вредности загађења или деградације ресурса на одређеној дестинацији, финансирање из буџета и издавање нових грађевинских дозвола за туристичке капацитете у тој ЈЛС се аутоматски обустављају до потпуне еколошке санације штете.”	Стратегија не може да прописује обуставу финансирања из буџета, забрану издавања грађевинских дозвола, аутоматски механизам санкционисања ЈЛС. О томе одлучују закони (Закон о буџетском систему, Закон о планирању и изградњи, Закон о заштити животне средине, Закон о водама итд.), а не Стратегија развоја туризма. У поглављу 11 додата је напомена: Уколико праћење спровођења Стратегије покаже значајна одступања од планираних циљева или негативне ефекте на животну средину, природне ресурсе или одрживост туристичког развоја, Уколико праћење спровођења Стратегије покаже значајна одступања од планираних циљева или укаже на негативне ефекте на животну средину, природне ресурсе или одрживост туристичког развоја, Министарство туризма и омладине ће, на основу мониторинга извршења Стратегије (извештаја о праћењу спровођења Стратегије), сугерисати надлежним органима да поступе у оквиру својих надлежности. Министарство туризма и омладине ће, у сарадњи са надлежним институцијама, предложити одговарајуће корективне мере и, по потреби, иницирати преиспитивање приоритетних активности и инвестиција.
Амандман 15 — Обавезна процесна матрица примедба јавности Текст амандмана: Пре упућивања на усвајање Влади, Министарство објављује табеларну матрицу свих пристиглих примедба са статусом прихватања (прихваћено / делимично прихваћено / одбијено), јавним образложењем и	Министарство ово свакако припрема.

навођењем тачне стране измењеног текста	
Документи у тренутном облику крше или релативизују обавезе које је Република Србија преузела ратификацијом међународних уговора: УН Агенда 2030 (СДГ): Формално позивање на Циљеве одрживог развоја у Табели 15 обесмишљено је чињеницом да су финансијска средства за заштиту животне средине изостављена, чиме се руши СДГ циљ 12 (Одговорна потрошња и производња). 2. Париски споразум: Фаворизовање наглог пораста авио-саобраћаја и међународног промета за потребе ЕХРО 2027 спроводи се без прорачуна укупног повећања емисије ГХГ гасова у СПУ, што је у супротности са преузетим обавезама декарбонизације. 3. ЕУ Acquis Communautaire (Директиве о стаништима и птицама): За разлику од европског модела „EU Transition Pathway for Tourism” који државне субвенције условљава строгим еколошким ESG критеријумима, домаћи предлог оставља еколошке заштите на нивоу добровољних препорака	1. Стратегија развоја туризма није документ којим се планирају средства за заштиту животне средине у целини. Она може да предвиди финансирање мера из своје надлежности, али не мора да има посебну буџетску линију за све мере заштите животне средине. Посебним циљом 6 већ постоје мере које се односе на одрживост и климатску отпорност. 2. Процена потенцијалних утицаја на животну средину, укључујући емисије гасова са ефектом стаклене баште, разматрана је у оквиру Извештаја о стратешкој процени утицаја. Стратегија не предвиђа појединачне прорачуне емисија за појединачне догађаје или инвестиције, већ поставља оквир за одрживи развој туризма у складу са националним политикама у области климатских промена. 3. Стратегија препознаје значај примене принципа одрживости приликом планирања мера подршке туристичком сектору. Међутим, услови за доделу субвенција и других облика државне помоћи уређују се посебним прописима и програмима, те их није могуће прописивати Стратегијом. Текст Стратегије, опис Посебног циља 6. допуњен је препоруком да се приликом креирања мера подршке уважавају принципи одрживости и еколошки, социјални и управљачки аспекти (ESG): Препорука је да програми подршке и инвестиција у туристичком сектору уважавају критеријума одрживости, укључујући еколошке, социјалне и управљачке аспекте (ESG), у складу са расположивим средствима и важећим прописима.

Примедбе, сугестије и предлози Привредне коморе	
Примедбе, сугестије и предлози	Одговор

Предлог је да се у финалном документу јасније препозна и повеже улога традиционалних и старих уметничких заната, као и аутентичних сувенира, са циљевима одрживости, заштите земљишта, смањења отпада и ублажавања климатских промена.	У СПУ, у поглавље 3.5 убачен је следећи предлог мере: Препоручује се подстицање употребе локално произведених аутентичних сувенира и производа традиционалних и старих уметничких заната, израђених од природних и еколошки прихватљивих материјала, ради очувања културног наслеђа, смањења настанка отпада, подстицања циркуларне економије и смањења угљеничног отиска туристичке понуде. У Стратегији, на страни 56., у оквиру поглавља Анализа утицаја на културно наслеђе и природне ресурсе, додат је следећи текст: У туристичкој понуди присутни су сувенири произведени од материјала који имају већи негативан утицај на животну средину, укључујући производе од пластике и друге тешко разградиве материјале. Њихова употреба може допринети повећању количине отпада, већем угљеничном отиску услед транспорта и слабљењу препознатљивости локалног културног идентитета. Са аспекта одрживог развоја, пожељно је подстицати развој и промоцију аутентичних сувенира и производа традиционалних и старих уметничких заната израђених од локалних, природних и биоразградивих материјала, чиме се истовремено доприноси очувању културног наслеђа, примени принципа циркуларне економије, смањењу отпада и јачању локалне економије.
Потребно је разграничење медицинске рехабилитације и велнес/спа туризма.	Стратегија развоја туризма дефинише здравствени туризам, као јединствен

Здравствени туризам обухвата две методолошки и регулативно различите категорије: (1) медицинску рехабилитацију и медицински бањски туризам у здравственим установама са балнеолошком акредитацијом, смештеним на подручју бања утврђених Владином уредбом; и (2) велнес и спа туризам као превентивно-рекреативну услугу. Стратешке мере, притисци и индикатори разрађују се посебно за сваку категорију.	туристички производ са аспекта развоја туристичке понуде. Извештај о стратешкој процени утицаја не врши процену утицаја појединачних туристичких производа, већ процењује потенцијалне утицаје на животну средину који могу настати спровођењем циљева, посебних циљева и мера Стратегије. Ипак, у оквиру СПУ, поглавље 1.3 Карактеристике чинилаца животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају - додат је следећи текст: У оквиру здравственог туристичког производа препознају се различити облици коришћења природних лековитих чинилаца. Медицинска рехабилитација, која се спроводи у оквиру здравствених установа у складу са прописима из области здравства, и велнес/спа услуге, као део туристичке понуде, могу имати различит интензитет и обрасце коришћења природних лековитих чинилаца. Са аспекта стратешке процене утицаја, приликом процене притисака на природне ресурсе на локалном нивоу, потребно је уважити наведене разлике, уз очување принципа одрживог коришћења термоминералних вода и других природних лековитих чинилаца.
Табела 4 и Табела 11 не садрже ниједан индикатор специфичан за термоминералне изворе, пелоидна налазишта и бањски микроклимат, иако бање заједно са планинским центрима генеришу преко 40% укупних ноћења у Републици Србији. Без мерљивих индикатора, мера заштите термоминералних извора остаје декларативна и непроверива.	Коментар се делимично прихвата. Национална листа индикатора заштите животне средине већ обухвата индикаторе за праћење стања вода и других компоненти животне средине, који представљају основу за мониторинг природних ресурса, укључујући и бањске просторе. Међутим, имајући у виду значај бањског туризма за Републику Србију, Извештај о стратешкој процени може бити

Предложени индикатори технички су изводљиви и ослоњени на постојећу праксу акредитованих лабораторија РС.	допуњен ограниченим бројем индикатора који се односе на очување и одрживо коришћење бањских ресурса, без преузимања параметара који су већ предмет секторског мониторинга у складу са посебним прописима(физичко-хемијски састав, микробиолошки статус, радиоактивност, пиезометарски нивои и др.). Извештај је допуњен следећим индикаторима: -Квалитет ваздуха у бањском микроклимату; -Покривеност зонама санитарне заштите; -Број бања са донетим планским документом -Број бања у којима се спроводи мониторинг природних лековитих чинилаца -Стање и квалитет термоминералних вода према подацима надлежних институција
Бањски ресурси третирају се готово искључиво кроз призму воде, иако Закон о бањама (члан 1) као самосталне природне лековите факторе наводи и гас и лековито блато. Мера „Заштита термоминералних извора кроз синхронизовано управљање и строгу контролу експлоатационих права“— остаје на нивоу начела. Термоминералне воде формирају се десетинама хиљада година и њихова деградација је практично непоправљива. Важећи Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (сл. Гласник РС бр.	Извештај ће бити допуњен тако да се, поред термоминералних вода, препознају и други природни лековити чиниоци (лековито блато и природни гасови), у складу са Законом о бањама. У складу са тим, допуниће се и група индикатора за праћење стања природних лековитих чинилаца, чиме ће се нагласити значај њиховог мониторинга као основе за очување и одрживо коришћење бањских ресурса. Међутим, предложене мере које се односе на утврђивање зона санитарне заштите, мониторинг са конкретним параметрима, успостављање регистра експлоатационих права, ограничења изградње и доношење нових подзаконских аката представљају питања која су уређена или се уређују посебним

92/08) уређује само изворишта водоснабдевања, не и термоминералне лековите воде — из чега произлази потреба доношења новог правилника или проширења постојећег, са посебним режимом заштите за изворишта лековитих и термоминералних вода. Предлаже се да мера обухвати: — обавезно утврђивање и спровођење зона санитарне заштите изворишта лековитих и термоминералних вода; — обавезан периодични мониторинг издашности, температуре, физичко-хемијског састава, микробиолошког статуса и радиоактивности воде од стране акредитованих лабораторија; — успостављање јединствене евиденције експлоатационих права интегрисане са Регистром бања Министарства здравља; — забрану изградње у зонама санитарне заштите која би угрозила издашност или квалитет изворишта; — обавезу годишњег извештавања носилаца експлоатационих права.	прописима и нису предмет стратешке процене утицаја на животну средину. Извештај о СПУ утврђује мере и индикаторе заштите на стратешком нивоу, док се конкретне мере управљања и мониторинга спроводе у складу са секторским прописима.
Предлаже се да бањски ресурс обухвата тријаду природних лековитих чинилаца: термоминералне и минералне воде, гас и лековите пелоиде у смислу члана 5. Закона о бањама, као и бањски микроклимат утврђеног бањског подручја. Сва три чиниоца треба да подлежу систему заштите, мониторинга и одрживог коришћења у складу са Законом о бањама, прописима о здравственој заштити и прописима о заштити животне средине.“ Закон о бањама у члану 1. изричито утврђује да	Ово је допуњено на начин образложен у претходном коментару. Гас и лековито блато су додати као природни лековити чиниоци.

право коришћења природног лековитог фактора обухвата „терму и минералну воду, гас и лековито блато“.	
Изостају конкретни правци унапређења Закона о бањама. Основни текст Закона донет је 1992, са изменама 1993. и 2018. године. У међувремену су се променили научни стандарди балнеологије, технолошке могућности мониторинга и правни оквир. Без конкретних праваца, мера остаје претпоставка без садржаја. Препоручују се следећи правци за законодавне иницијативе у вези са Законом о бањама: 1.Обавезно утврђивање и спровођење зона санитарне заштите изворишта лековитих и термоминералних вода; 2.Садржај и поступак израде балнеолошких елабората као стручне основе за признавање балнеолошког статуса воде, пелоида и бањског подручја; 3.Јединствена евиденција експлоатационих права интегрисана са Регистром бања; 4.Обавезан периодични мониторинг по јединственој методологији; 5.Правни оквир за признавање пелоидних налазишта и бањских микроклиматских подручја; 6.Разграничење медицинске рехабилитације и велнес/спа делатности; 7.Усклађивање са законодавством ЕУ у обла	Стратегија развоја туризма и СПУ нису документи којима се планирају измене појединачних закона. Оне могу да препознају потребу за унапређењем регулаторног оквира, али не и да прописују садржај будућих измена Закона о бањама. Такође, већ постоји планирана активност: У СПУ, у Табели 9 – Развојни приоритети у Стратегији обухваћени проценом утицаја, већ постоји приоритетна активност: „Унапређење и измене законских оквира којима се уређују бање и заштита термоминералних извора.“ Ова активност је сад преформулисана: „Унапређење и измене законских оквира којима се уређују бање и заштита термоминералних извора и других природних лековитих чинилаца.“
Табела 3 Мере заштите природних ресурса и просторна диференцијација. Потребна је заштита бањских подручја од урбанизације, саобраћаја и индустрије. Бањски микроклимат је самосталан терапијски чинилац (основа климатотерапије) и, за разлику од воде и пелоида, директно зависи од стања	Табела 3 је допуњена у оквиру категорије „Подручја квалитетне животне средине“ тако што су у карактеристикама подручја препозната бањска подручја са природним лековитим чиниоцима (термоминералне воде, лековито блато, природни гасови и специфични микроклиматски услови), чије очување представља предуслов

средине у окружењу. Притисак урбанизације, саобраћаја и индустрије може довести до његовог трајног губитка. Предлаже се увођење мере „Заштита бањских подручја утврђених Владиним уредбама од антропогених притисака“ која обухвата: доследну примену члана 9. Закона о бањама; усклађеност просторних планова ЈЛС са уредбама о бањским подручјима; минималну заштитну зону према изворима загађења; континуирано праћење квалитета ваздуха; подстицање обновљивих извора енергије у бањским установама	одрживог развоја бањског туризма. Истовремено, у колони „Подручје Републике Србије“ допуњен је списак навођењем осталих бањских подручја утврђених прописима Републике Србије, у зависности од достигнутог квалитета животне средине. Предложене мере које се односе на успостављање заштитних зона, измене просторнопланске документације и прописивање посебних режима заштите нису предмет ове табеле, већ се уређују посебним прописима и планским документима.
Развојне и инвестиционе мере приоритетно усмерити ка бањама које поседују: Владину уредбу/упис у Регистар бања; важећи балнеолошки елаборат акредитоване установе; дозволу за експлоатацију воде; зону санитарне заштите изворишта; медицинску инфраструктуру за балнеотерапију; важећи плански документ бање (чл. 9). Улагање у објекте са потврђеним балнеолошким ресурсом је валоризација постојећег природног добра; улагање без балнеолошке основе ствара притисак на хидрогеолошке структуре и деградира углед бањског сектора.	У Стратегији, на страни 121. код инвестиција у бањски туризам додат је следећи текст: Овде је важно напоменути да ће развојне и инвестиционе мере приоритетно бити усмерене ка бањама које поседују: Владину уредбу/упис у Регистар бања; важећи балнеолошки елаборат акредитоване установе; дозволу за експлоатацију воде; зону санитарне заштите изворишта; медицинску инфраструктуру за балнеотерапију; важећи плански документ бање и сл. Разлог за ово је чињеница да улагање у објекте са потврђеним балнеолошким ресурсом је валоризација постојећег природног добра док улагање без балнеолошке основе ствара притисак на хидрогеолошке структуре и деградира углед бањског сектора.
4. Смернице за израду стратешких процена на нижим хијерархијским нивоима. Обавеза из члана 9. Закона о бањама у пракси није универзално испуњена; без ње стратешке мере не постају конкретни и обавезујући услови	У поглавље 4. СПУ додат је следећи текст (стр. 95): Битно је нагласити да приликом израде просторних, урбанистичких и других планских докумената, као и стратешких процена утицаја на животну средину на нижим

уређења бањских подручја, а вертикална усклађеност СПУ остаје декларативна. Предлог за измену: С обзиром да члан 9. Закона о бањама прописује обавезу доношења планског документа за сваку утврђену бању, мере Стратегије треба интегрисати у планске документе бања као њихов саставни део. Предлаже се да Стратегија предвиди успостављање мониторинга испуњености обавезе из члана 9. Закона о бањама, са јасно одређеним роком и надлежним органом. Доносиоци планских докумената бања треба да буду дужни да узму у обзир мере и индикаторе из Стратегије и Извештаја о СПУ и да спроводе СПУ на локалном нивоу.	хијерархијским нивоима, потребно је преузети и разрадити мере заштите, смернице и индикаторе дефинисане овим Извештајем, у складу са карактеристикама планског подручја. Посебну пажњу потребно је посветити осетљивим туристичким подручјима, као што су бањска подручја са природним лековитим чиниоцима, заштићена подручја природе и друге туристичке дестинације од значаја, како би се обезбедило одрживо коришћење природних ресурса и спречили кумулативни негативни утицаји. Специфично, за бањска подручја препоручује се да се приликом израде планских докумената, у складу са Законом о бањама и другим релевантним прописима, уважавају мере и индикатори утврђени овим Извештајем, ради обезбеђивања одрживог развоја и очувања природних лековитих чинилаца. Приликом израде планских докумената и стратешких процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима, надлежни органи су, у складу са важећим прописима, дужни да узму у обзир мере заштите животне средине и смернице утврђене овим Извештајем. Предлог да се овим документом прописују нове законске обавезе, рокови и механизми контроле није прихваћен, јер су наведена питања предмет посебних прописа, док СПУ даје смернице за интеграцију мера заштите животне средине у планске документе нижег реда.
Поглавље 3.5. Опис мера за спречавање и смањење негативних и повећање позитивних утицаја на животну средину, у оквиру подцелине „Мере заштите заштићених подручја и културног	На страни 92. СПУ, у оквиру поглавља Мере заштите заштићених подручја и културног наслеђа додата је предложена мера.

наслеђа“ или „Мере едукације и дигиталног управљања“. Додати нову, стратешки значајну и обавезујућу меру која гласи: „Успостављање обавезне квоте и приоритета за пласман аутентичних, ручно рађених сувенира од природних и биоразградивих материјала у свим локалним (ЛТО) и регионалним туристичким организацијама (РТО), као и дестинацијским менаџмент организацијама (ДМО) на територији Републике Србије, уз постепену рестрикцију продаје неразградивих увозних сувенира унутар заштићених природних подручја и локалитета културног наслеђа.“